

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' מקץ ב' טבת תשפ"א

החברותא בטאנן פנימי לחברים גליון מס' 646

פנינים יקרים

ויהי מקץ שנתיים ימים (מא, א) איתא במד"ר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתוסף לו שתי שנים, לכאורה המדרש תמוה בתחילה מצינים את יוסף כאדם ששם ה' מבטחו ומיד מספר לנו שיוסף נענש על שהיה חסר בטחון, אלא יוסף הרגיש מיד בחסרונו שעשה דבר שלא כהוגן ומכיון שהרגיש בחסרונו נחשב החסרון כאילו אינו.

(הרה"ק רבי מנדל מקוצק)

ויהי מקץ שנתיים ימים (מא, א) איתא במד"ר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ההסבר אף שחייב האדם להשתדל מ"מ עליו לראות שגם ההשתדלות מתנת אלקים היא לזה נאמר אשרי הגבר אשר שם ה' בהשתדלותו.

ויקץ פרעה וישן ויחלום שנית (מא, ד-ה) כשיעקב התעורר משנתו על מה חשב? ויאמר אכן יש אלקים במקום הזה! ואילו פרעה מתעורר וחוזר וישן והוא חולם שוב על הפרות, מתוך החיים החומריים.

(רבי מאיר מפרמישלן זצוק"ל)

את חמאי אני מזכיר היום (מא, ט) למה היום מזכיר שר המשקים את חמאי? אלא בתחילה היה סבור שבמקרה נפל זבוב בתוך הכוס ואין כאן רשלנות, אבל כעת שמתגלה לשר המשקים ששכח להמליץ טוב על יוסף הרי יש בזה רשלנות ויתכן שהעון הראשון בזבוב גם בא מרשלנות לכן אמר את חמאי ברשלנות הראשונה אני מזכיר היום.

ושם אתנו נער עברי (מא, יב) מדויק הלשון נער עברי ללמדנו שיוסף התגאה ביהדותו להיות עברי אף בהיותו בבית הסוהר בעיר נכריה, גם שר המשקים התפעל מעובדא זו.

לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע (מא, יט) פרעה אמר: אם תמצא לומר שהרהרתי בפרות ולכך ראיתם בחלום, דע שמעולם לא ראיתי פרות מעין אלו בחיי, וממילא יש דברים שמתגלים בחלום ולא מחמת ההרהור.

והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד (מא, כד) הלשון בקנה אחד מלמדנו על השפע שיחיה בשבע שנות השבע כעשירים שבעים, השובע האיר לעולם בשפע אף שגדלו בצפיפות בקנה אחד היו מלאות וטובות.

(רבי חיים זצ"ל אחיו של המהר"ל)

את אשר האלקים עשה הראה את פרעה (מא, כה) על פי הגמרא בר"ה דף טז ע"א את אשר עשה אלקים בניסן אראה לפרעה בראש השנה, כמבואר בתוס' שם ד"ה בר"ה, ללמדנו שבר"ה מזכירים דין ובפסח מזכירים הגור דין.

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם (מא, לג) יוסף נתן רמז לפרעה שנבחר ביהודי כיועצו שכן היהודי הוא גם נבון להבין דבר מתוך דבר וגם חכם להיות חריף שכן היהודי מתוך רוב צרות נהיה חריף להתמודדות.

(אמרי חן)

וישיתוהו על ארץ מצרים (מא, לג) איתא בגמ' ברכות נד על שלשה דברים הקב"ה מכריז בעצמו על הרעב ועל השבע ועל הפרנסה, אמר פרעה ליוסף אם אתה מבין בעיני שובע ורעב בודאי ראוי אתה להיות

(נפתלי שבע רצון)

פרנס.

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א



נפש דפ"י שיחת הרא"ה ל"ה ע"ה קת"ה ע"ה א"ח החברים

נשמתם, ובאמת שכל עבודת ספירת העומר היתה לתקן את הבין אדם לחבירו, דהיינו את כל הז' ספירות שבין אדם לחבירו החסד חג"ת נהי"מ שבין אדם לחבירו.

וזה הפשט בדברי הבעל ההגדה שאומר אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וקשה מה יש לכלל ישראל בלי מתן תורה מה באו להר סיני אם לא קבלת התורה. אך ההסבר הוא שכתוב, ויחן שם ישראל נגד ההר, ודרז"ל כאיש אחד בלב אחד. דהיינו שכל כלל ישראל הגיע לאחדות אמיתית, ואיך הגיעו לאחדות, זה רק ע"י ביטול, דהרי אם האדם לא מתבטל א"א לו להגיע לאחדות, דהרי איך יתאחד אם הוא סובר אחרת מחבירו, אך כשהוא מתבטל בביטול גמור ואין לו יישות דאז הוא יכול להתאחד עם כלל ישראל, דהוא בביטול, וכך כל אחד עבד עבודתו דהיינו ביטולו העצמי במשך המ"ט יום וכשהגיעו להר סיני היו כבר במצב של כאיש אחד בלב אחד, דהיינו ביטול גמור, וזה רק כלפי בין אדם לחבירו. ומ"מ זה דבר גדול מאד, ועל זה נאמר "פסקה זוהמתן" שהיו כלל ישראל בלי זוהמה, דכל אחד כבר נתבטל לגמרי, וזה הפשט בדברי בעל ההגדה אילו קירבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו, ואולם לגבי בין אדם למקום דהיינו ביטול לגבי הרבש"ע על זה הם לא עבדו כ"כ ולכן כשהרבש"ע נתן להם את עשרת הדברות הם לא יכלו לעמוד בזה,

וזה מש"כ שאמרו למשה דבר אתה עמנו ואל ידבר עמנו קל שהם לא יכלו לעמוד בהשפלה

פתח הרב שליט"א בענין מעמד הר סיני שזה היה המעמד הגדול של כלל ישראל בכל ההסטוריה, ולא קם כמו המעמד הזה מאז בריאת העולם והסביר דמה היה במעמד הר סיני, היה שם הכנעה, דהיינו דהרי ידוע שדור המדבר היו דור דעה, דהיינו דמכל הדורות שהרבש"ע ברא בעולמו, דור המדבר היה ה"דור" בה"א הידיעה.

והנה הרי במעמד הר סיני מה היה עבודת בני ישראל לקבל את עשרת הדברות, ומה נאמר להם שם, לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תחמוד אשת רעך וכו', דהיינו שהורידו את כל הדור דעה מהדעת שלהם, ואמרו להם רבותי אתם בשר ודם לא תרצח, לא תנאף לא תגנוב, לא לשכוח הסכנה שנמצאים פה בעולם הזה. לא לחיות באשליות,

והנה באחי יוסף נאמר שכשאמר להם יוסף "אני יוסף" נבהלו כל כך עד שפרחה נשמתם, והנה למה היה פריחת נשמתם, ההסבר הוא שכשהאדם מגלים לו שפלותו וטעותו שלא חי בבהירות עם מצבו האמיתי ומתגלה זאת אליו בפעם אחד, מיד אין בו כוח לעמוד ופורחת נשמתו מרוב ההשפלה ו"הפליק", ולכן אותו ענין היה עם דור המדבר כשחיו מאז יציאת מצרים ומעמד קריעת ים סוף בגדלות המוחין, דהרי היו דור דעה ופתאום אחר כל העבודה של מ"ט ימי הספירה שבזה תקנו את כל הז' ספירות אחת לאחת, בא הרבש"ע ואמר להם לא תרצח לא תנאף לא תגנוב, בזה סתר את כל בנינם של גדולי הדור ובפעם אחת החריב את כל יישותם ולכך פרח

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א



אתה, כמו שנאמר דבר "אתה" עמנו ואל
ידבר עמנו קל,

וכל זה היה בהיסח הדעת, דהרי כל הבריאה
כולה הכל תלוי בהיסח הדעת, שהוא שבריר
שניה, דהיינו מה שאמרו דבר אתה עמנו ואל
ידבר עמנו קל, זה ג"כ בשבריר שניה. דאילו
היו מעמיקים היו רואים שהרבש"ע נמצא גם
בפיו של משה רבינו, וכן גם ביאת משיח
צדקנו זה בהיסח הדעת, דהיינו שהאדם יחיה
את השבריר שניה עם הרבש"ע וזה בחינת
משיח שיש בכל אחד ואחד, דהנה כתוב
בפסוק "קול דודי דופק" אלי במוחי כמו
השיעור של הדופק, (שיעור דופק הלב) דזה
ממש שבריר שניה, ואיך הלב עובד זה הרי
הרבש"ע שמפעילו. ואם חיים כל היסח הדעת
דהיינו כל שבריר שניה אתו יתברך דאז חיים
בנקודה של משיח, דהרי ידוע דאף אחד אין
לו אחיזה שם, דהרי כשמשיח יבוא לא יהיה
אף אחד ושום דבר וכו', כמש"כ כי לך תכרע
כל ברך תשבע כל לשון, ויקבלו כולם את עול
מלכותך ותמלוך עליהם לעולם ועד, כי
המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך
בכבוד, ה' ימלוך לעולם ועד דהיינו שלא
יהיה אף אחד ואז כולם יודו וימליכו את
הרבש"ע, כיון שאף אחד אינו יכול להניע אבר
בלעדו, וכולם יהיו בביטול גמור אליו יתברך,
ואז זה מלכות ה' - משיח, דהיינו שכל אחד
יהיה בביטול גמור אליו יתברך.

הגדולה הזאת שיגלו להם את מצבם אמיתי,
ואולם הרבש"ע אמר למשה, היטיבו את אשר
דברו, דהיינו לא שעצם דבריהם הוא טוב,
דהרי אם היו שומעים את כל עשרת הדברות
מהרבש"ע, לא היו יכולים יותר לחטוא כלל,
אולם הם אמרו את האמת שהם אינם מוכנים
לכזה השפלה מהרבש"ע, ואינם יכולים לעמוד
שם, ועל נקודת האמת הלזו, ע"ז אמר
הרבש"ע היטיבו את כל אשר דיברו, ואולם
יש גם בזה להעמיק דהיינו שחשבו שהרבש"ע
מדבר זה קשה, אך כשמשה ידבר זה כבר
אחד מבשר ודם ולכן יהיה כח לעמוד
בדבריו, אך זה טעות גמור, כיוון שמי נתן
פה לאדם, מי מדבר מפיו של משה הרי הכל
זה אלקות, הרי גם משה אינו יכול לדבר רק
הרבש"ע מדבר מתוך פיו וכן כתוב בתורה,
משה ידבר והאלוקים, יעננו בקול ודרז"ל
בקולו של משה, דהיינו הם הגיעו לדרגא
שקולו של משה זה גם הרבש"ע וזה היה להם
לימוד ממתן תורה, דהרי גם משה רבינו דיבר
את אותם הדיבורים ולא שניה כלל ממה
שאמר הרבש"ע, ואולם הם טענו שהם לא
יכולים לעמוד בזה שהרבש"ע משפילם כל
כך, ובזה היה נקודת אמת שלא נתקנו בבין
אדם למקום, ולכן אמר הרבש"ע למשה
היטיבו את אשר דיברו, ואולם משה עצמו
היה בדרגת "אתה" של הרבש"ע, כמו שאנו
מברכים ברוך אתה, כך גם משה היה בבחינת



המשך פנינים יקרים

אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת (מא, לט) הדיוק בזה הלשון, פרעה אמר ליוסף נראה שכל החלום עם הרעב לא הזמינו אלא עבורך כדי שתעלה לגדולה, וזהו הודיע אלקים שאתך - בעבורך יהיה כל זאת. (ידיו אמונה)

אין נבון וחכם כמודך (מא, לט) משל: הסוחר מתאונן שהוא עני מרוד שהרי כל הסחורה הזאת שברשותו נלקחה בהקפה אמרו לו רעיו אילו היית עני בודאי לא היו מקיפים לך כ"כ הרבה סחורה, הנמשל יוסף היה חוזר ואומר שאינו חכם אמר לו פרעה אם ה' נתן לך חכמה בודאי חכם כמו שנאמר יהיב חכמתא לחכימין רק שעצם האמירה שאינו חכם לחכמא נאמר. (המגיד מדובנא)

הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו (מט, לט) בדרך כלל יוסף היה נראה בטלן שאינו יודע בטיב העולם, וכאן ראה פרעה לראשונה נביא שהוא גם חכם המתמצא בהוויות העולם, וזה היה חידוש לפרעה. (משל ומליצה)

ועל פיד ישק כל דבר (מא, מ) רש"י: ישק יתזן ויפרנס רבי יוסף כספי מפרש ישק מלשון מנשק, העם ינשק אותך על שהצלת אותם מן המות. (משנה כסף)

ויקראו לפניו אברך (מא, מג) דרשו חז"ל אב בחכמה ורך בשנים, עפרש"י הדיוק בזה אף שהוא אב בחכמה מ"מ כאשר הוא רך בשנים עליו ללמוד רבות בשנים עד שיקנה את החכמה וכן הוא דרך החיים. (רבי יוסף זכריה שטרן מדוקשיין)

וליוסף יולד שני בנים (מא, נ) ואידך וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו שכל המצטער עם הצבור בצרתם זוכה ורואה בנחמת הצבור. אף כאן בהצטערו זכה לראות בנחמת הצבור. (בעל הטורים)

ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי (מא, נא) יוסף הבין שלאחר שעלה למעמד של מלכות הוא עלול עוד לשכוח את ה' ואת בית אביו, ולכן קרא את שם בנו מנשה - לשון שכחה כדי שיוכור תמיד את הצו - יוסף! אל תשכח את הבית ואת ה'...

ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שם (מב, ב) הפרנסה הזאת השבר במצרים מביאה את האדם לידי ירידה הזהרו בהתאם! (רבי מאיר מפרמישלן זצוק"ל)

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו (מב, ה) למה התנכר יוסף לאחיו? כי רצה שהגלות יתחיל מזמן זה ולקצר בזה את זמן השעבוד. (צפנת פענח)

את האלקים אני ירא (מב, יח) איתא במד"ר אמר משה ליהושע שיחרים את עמלק כי זקנך אמר האלקים אני ירא יבוא בן בנו ויפרע ממי שנאמר עליו ולא ירא אלקים וזה מדה כנגד מדה שיוסף הצדיק בהיותו נתון בבית הסוהר בכל זאת היה ירא אלקים ואילו עמלק אע"פ שהיה חפשי מכל עול אחרים לא היה ירא אלקים לכן ראוי שיוסף יפרע ממנו. (פתחי שערים)

אחיהם אחד יאסר בבית משמרכם (מב, יט) לכאורה למה אמר בבית משמרכם וכי שלהם היה בית המשמר אבל ידע יוסף את האהבה המשותפת של האחים שאם אחד ישב בבית הסוהר כולם ירגישו כאלו הם יושבים שם. (רצב"י מיכלזון)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים 91050

☎ 02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ניתן לקבל במייל: av5829688@gmail.com ת.ד. 5080 ירושלים



לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

